Sukeltaminen Islannin Strýtanilla – Maailman ainoa sukeltamiseen soveltuva hydroterminen savupiippu

Kun laitesukeltajat ajattelevat Islantia, heille tulee todennäköisesti mieleen kuuluisa Silfran halkeama. Kyseessä on maankuoren repeämä, joka on täyttynyt kristallinkirkkaalla jäisellä vedellä. Se sijaitsee lähellä Islannin suurinta kaupunkia Reykjavikia. Vain harvat sukeltajat ovat kuitenkin tietoisia siitä, että kauempana Islannin pohjoisosissa on toinen ainutlaatuinen ja jopa vaikuttavampikin sukelluskohde. Tämä kohde on nimeltään Strýtan, ja se on hydroterminen savupiippu eli purkautumisaukko.

Strýtan on ainoa tällainen tunnettu hydroterminen savupiippu, jolla on mahdollista harrastaa laitesukellusta. Kaikki muut hydrotermiset purkautumisaukot, joita on löydetty, sijaitsevat syvällä meressä syvyyksien ollessa kahdesta kuuteen kilometriä. Niiden luokse on siis mahdollista päästä vain sukellusveneellä. Näitä purkautumisaukkoja kutsutaan myös nimellä "mustat tupakoitsijat" tai "valkoiset tupakoitsijat" sen mukaan, minkä väristä vettä ne luovuttavat.

Islanti on geologisesti aktiivista aluetta. Se sijaitsee Atlantin keskiselänteellä, missä Euraasian ja Pohjois-Amerikan mannerlaatat liikkuvat poispäin toisistaan noin 1- 2 senttimetriä vuodessa. Tästä syystä saari on jatkuvien muutosten kourissa ja seurauksena on maanjäristyksiä ja laavapurkauksia laavan täyttäessä repeämisen seurauksena syntyneet laaksot. Islanti sijaitsee myös kuumassa pisteessä eli vaippapluumissa, missä kuumaa magmaa kumpuaa suoraan maan ytimestä valtaviin tulivuoriin. Monet näistä tulivuorista uinuvat massiivisten jäätiköiden alla. Edellä kuvatut tapahtumasarjat ovat synnyttäneet Strýtanin.

Strýtan sijaitsee lähellä Akureyria, joka on Islannin toiseksi suurin kaupunki. Sinne voi lentää suoraan Reykjavikista. Lentokoneella matkustaminen merkitsee kuitenkin sitä, että tällöin ei pääse nauttimaan liikkumisesta teillä, jotka ovat planeettamme mahtavimpien joukossa. Mukaan kuuluu myös Islannin päätie, joka on koko saaren kiertävä kehätie. Tämän tien läheisyydessä sijaitsevat myös jotkut Islannin hienoimmista maisemista ja suosituimmista turistikohteista. Näihin sisältyvät Seljalandsfossin ja Skógafossin putoukset, Jökulsárlónin jäätikkölaguuni ja Víkin mustat hiekkarannat.

Akureyri sijaitsee vain 50 km päässä napapiiriltä etelään päin. Aivan kaupungin ulkopuolella on pieni kylä, jonka nimi on Hjalteyri. Kylä sijaitsee Pohjoisen jäämeren vuonon, Eyjafjörður-vuonon, länsirannalla. Tässä kylässä sijaitsee Strýtanin sukelluskeskus. Sukelluskeskuksen omistaja Erlendur Bogason on islantilainen sukeltajalegenda, ja hän hoitaa sukelluskeskusta yhdessä tyttärensä Sævörin kanssa. Hän löysi Strýtanin ja oli ensimmäinen, joka tutki sitä sekä ympärillä olevia hydrotermisiä alueita. Näitä alueita kutsutaan nimellä Arnarnesstrýtur.

Strýtan on keskellä Eyjafjörður-vuonoa noin 70 metrin syvyydessä. Geologinen aktiivisuus on synnyttänyt kuuman lähteen, joka on vapauttanut makeaa vettä mereen. Tämä vesi on maan alla olevan, lähelle maaanpintaa tulleen magman lämmittämää. Vedessä on liuenneena suuria määriä mineraaleja, ja nämä mineraalit kiteytyvät heti, kun ne joutuvat kosketuksiin kylmän meriveden kanssa. Tämä prosessi on luonut ainutkertaisen kalkkikivisen savupiipun, joka kohoaa valtavana tornina 70 metrin syvyyksistä 15 metrin syvyyteen pinnan alla. Tutkijat arvioivat, että on kulunut yhteensä yli 10 000 vuotta, kun tämä hydroterminen purkautumisaukko on muodostunut ja saavuttanut nykyisen kokonsa. Sen kehittyminen on siis alkanut viimeisen jääkauden aikoihin. Jotkut osat kehittyvät edelleen aktiivisesti. Näihin kuuluu myös savupiipun huippu.

Eyjafjörður-vuonossa olevat hydrotermiset alueet olivat ensimmäisiä veden alla olevia suojelualueita Islannissa. Ne nimettiin suojelualueiksi vuonna 2001. Sukeltajien tulee hankkia luvat Strýtanin sukelluskeskuksesta, joka järjestää ohjattuja sukelluksia.

Arnarnesstrýturin alueella on pienempien hydrotermisten purkautumisaukkojen ryhmittymä. Nämä piiput kohoavat 23 metrin syvyydestä aina 15 metriin syvyyteen asti. Niistä purkautuu makeaa vettä, jonka lämpötila on 79 °C. Alue on kaiken kaikkiaankin geologisesti erittäin harvinainen, mutta siellä on myös mahdollisuus päästä kohtaamaan hyvin monenlaista ja monimuotoista merieliöstöä. Lukuisat vapaakiduskotilo- ja rapulajit sekä muut isommat merieliöt elävät erilaisilla levillä, jotka peittävät savupiiput. Merikissat asuvat monissa halkeamissa ympäri hydrotermistä kukkulaa, ja myös monia muita kalalajeja, esimerkiksi turskaa, kampelaa ja rasvakalaa, näkyy täällä säännöllisesti.

Kun ensimmäisen kerran tulee Strýtanille, näky on aivan poikkeuksellinen ja ainutlaatuinen. Tummana tornina tämä purkausaukko nousee vuonon hyisestä syvyydestä ja kohoaa kookkaana ja yksinäisenä keskellä Pohjoista jäämerta. Se vaikuttaa täysin toisesta maailmasta olevalta muukalaiselta, ja kuitenkin se on epäilemättä todella maasta peräisin oleva ilmestys.

Sukelluksen aikana sukeltajat kiertävät yleensä hitaasti piippua muutaman kerran ja tulevat ylös pintaa kohden jokaisella kierroksella. Piipun halkaisija on useita metrejä. Voit havaita ne kohdat, joissa piippu on vielä kehittymässä, sillä lämmintä vettä ryöppyää ulos halkeamista ja mineraalirakenteet ovat vielä tuoreita. Hydrotermisistä purkautumisaukoista tulevan veden lämpö on tunnettavissa, mutta se ei vaikuta veden kokonaislämpötilaan, joka on yleensä neljän ja kahdeksan asteen välillä. Näkyvyys on tavallisesti noin kymmenen metriä.

Savupiippu on ainutlaatuisten kasvien ja eläinten elinympäristö. Tähän sisältyvät levät, merilevät, rakkolevät ja vaaleat vuokot. Eliöt ovat kehittyneet näissä erityisissä ja äärimmäisissä oloissa ja sopeutuneet elämään täällä. Piippu vetää puoleensa myös monenlaisia meressä eläviä otuksia, ja voit jopa päästä näkemään turskaparvia uimassa ylös ja alas piippua pitkin. Saatat myös nähdä erilaisia meduusoja kellumassa sulavasti ohi.

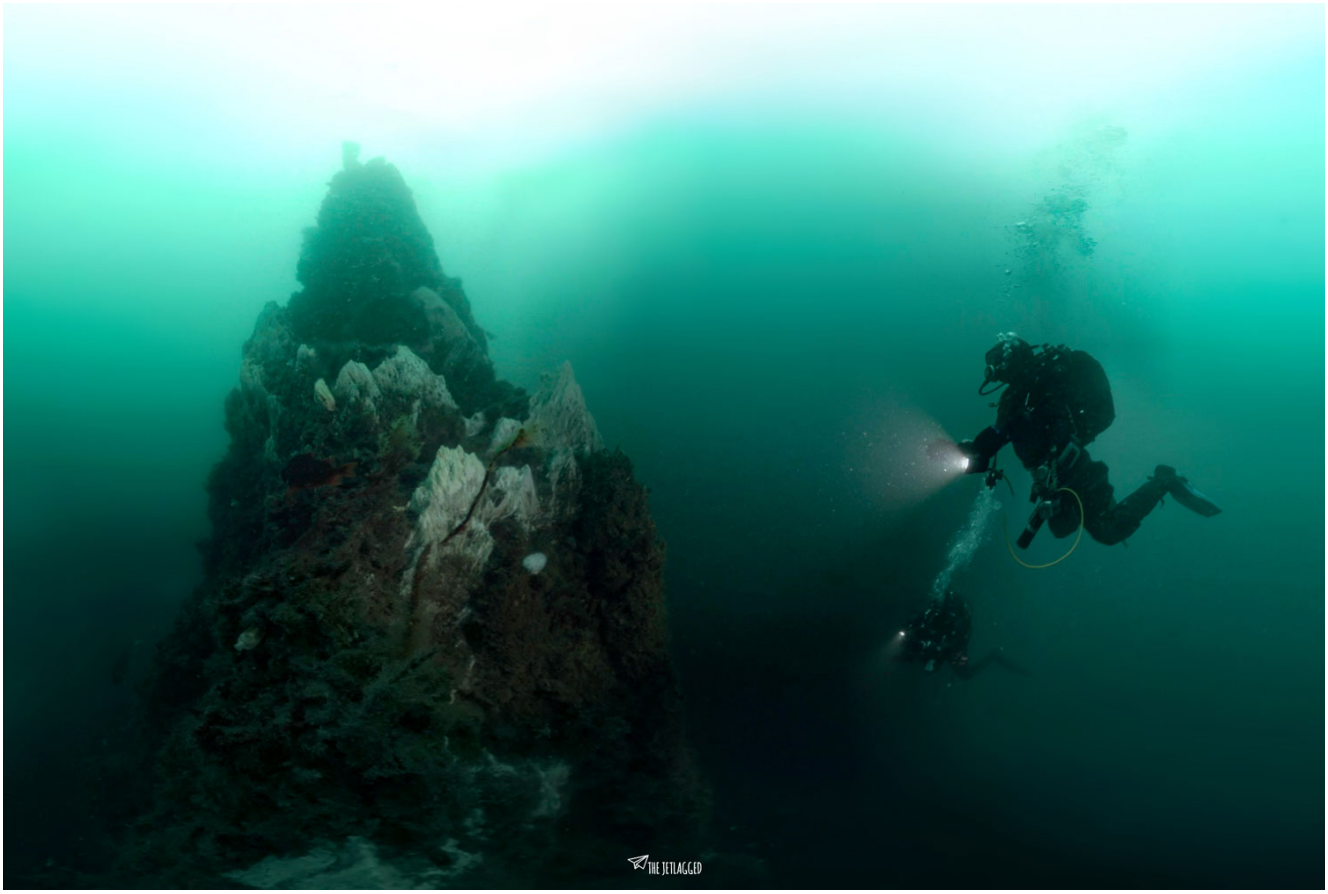

Saattaa olla, että kaikki huomiosi kiinnittyy näihin lumoaviin näkymiin, jotka piippujen ympärille ovat muodostuneet. Muista kuitenkin aina pitää silmällä jäljellä olevaa pohja-aikaa. Koska savupiipun huippu on 15 metrin syvyydessä, turvapysähdys täytyy suorittaa vedessä ilman mitään tukea. Hyvät nosteenhallintataidot ovat ehdottoman tärkeät. Merellä voi kuitenkin joskus olla aallokkoista ja myös virtauksia voi esiintyä. Voit siis myös pitää kiinni liinasta, kun nouset hitaasti pintaan.

Näitä sukelluskohteita suositellaan vain edistyneille virkistyssukeltajille. Pohjois-Islannissa sukeltaminen tarkoittaa sitä, että sukeltaminen tapahtuu Pohjoisella jäämerellä. Tämä voi olla erittäin haastavaa. Vesi on kylmää ja merellä on usein aallokkoa. Vain täällä on kuitenkin mahdollista sukeltaa hydrotermisellä savupiipulla.

Kuvat ja videot: Claudia Schmitt, Hendrik S. Schmitt, The Jetlagged

---

Ennen lähtöäsi muista vielä varmistaa, että DANin jäsenyytesi on edelleen voimassa. Jos se ei ole, liity nyt DANiin tai uusi jäsenyytesi osoitteessa www.daneurope.org.

DANin jäsenyys takaa sinulle suurimman kansainvälisen sukeltajia auttavan verkoston palvelut.

Nämä palvelut ovat käytössäsi kaikkialla ja kaikissa hätätilanteissa.